KOHUSTUSLIKU PENSIONIFONDI OSAKUTE TURUSTAMISE NÕUDED

Soovituslik juhend on kehtestatud Finantsinspektsiooni juhatuse 17. novembri 2010. a otsusega nr. 1.1/7-59 ja muudetud Finantsinspektsiooni juhatuse 5. veebruari 2018. a otsusega nr. 1.1-7/36 ning 10.11. 2026. a otsusega nr 1.1-7/199.

1. Pädevus

Finantsinspektsiooni seaduse (edaspidi *FIS*) § 3 kohaselt teostab Finantsinspektsioon riiklikku finantsjärelevalvet finantssektori stabiilsuse, usaldusväärsuse ja läbipaistvuse ning toimimise efektiivsuse suurendamise, süsteemsete riskide vähendamise ning finantssektori kuritegelikel eesmärkidel ärakasutamise tõkestamisele kaasaaitamise eesmärgil, et kaitsta klientide ja investorite huve nende vahendite säilimisel ning seeläbi toetada Eesti rahasüsteemi stabiilsust.

FIS § 57 lg 1 kohaselt on Finantsinspektsioonil õigus välja anda soovitusliku iseloomuga juhendeid finantssektori tegevust reguleerivate õigusaktide selgitamiseks või finantsjärelevalve subjektide suunamiseks.

2. Eesmärk ja kohaldamine

2.1.Eesmärk

2.1.1. Kogumispensionide seaduse (edaspidi *KOPS*) §-s 6 nimetatud kohustatud isik (edaspidi *klient*) tasub kohustuslikus korras kohustuslikku pensionifondi (edaspidi *pensionifond*) kogumispensioni makset kuni pensioniea saabumiseni.[1] Lähtudes eeltoodust kohustatakse isikut sõlmima pikaajaline leping pensionifondivalitsejaga pensionifondi valitsemise teenuse osutamiseks. Pensionifondi pakkumine fondivalitseja poolt on fondivalitsemise teenus.[2]

2.1.2. Sobiva pensionifondi valik on inimesele oluline otsus. Seetõttu on oluline tagada talle asjakohase ja piisava lepingueelse teabe esitamine; klient peab saama teha investeerimisotsuse teadlikult. Samuti peab olema tagatud, et tema otsus on tehtud lähtuvalt tema enda parimatest huvidest ega oleks mõjutatud teiste isikute huvidest. Fondivalitseja äriliseks huviks on kindlasti kasumi teenimine ning eelduslikult teenib fondivalitseja seda rohkem tulu, mida rohkem inimesi kogub pensioni tema valitsetavas fondis. Ka fondivalitseja nimel pakkumist korraldavad inimesed võivad olla huvitatud suuremast müügist, et teenida isiklikult suuremat tasu (kui nende tasu on müügitulemustega seotud). Fondivalitseja peab sellised klientide huvidest erinevad või nendega konfliktis olevad huvid juhtima asjatundlikult ja asjakohaselt.

2.1.3. IFS § 309 lõike 5 kohaselt näitab fondivalitseja oma tegevuses üles piisavat asjatundlikkust, ausust, täpsust ja hoolikust ning väldib tehinguid, mille puhul tema huvid

---

[1] Eeldusel, et isik pole kasutanud KOPS § 27[1] lõikes 1 sätestatud õigust makset mitte tasuda või saada väljamakse KOPS § 40 lõike 1[1] või § 43[1] alusel. Kohustusliku kogumispensioni pensioniiga on vanaduspensioniiga minus viis aastat (KOPS § 40 lõige 1).

[2] IFS § 305 lg 2 punkt 3. Pensionifondid on lepingulised investeerimisfondid ning pensionifondile ja pensionifondi valitsevale fondivalitsejale kohaldatakse investeerimisfondide seaduse (edaspidi *IFS*) sätteid KOPS-is sätestatud erisustega (KOPS § 5 lõige 1).

on vastuolus tema valitsetava fondi ja fondi investori ning fondivalitseja osutatavate teenuste muude klientide huvidega. Sama paragrahvi esimese lõike kohaselt peab fondivalitseja tegevus lähtuma fondi investorite parimatest huvidest. IFS § 310 lõiked 1 ja 2 ning § 342 lõiked 4 ja 5 sätivad fondivalitseja juhtidele ja töötajatele kõrged kohustused seaduskuuleka ja investorite huvidest lähtuva tegevuse kujundamisel.

2.1.4. Fondivalitseja võib oma tegevusi anda edasi kolmandale isikule ainult tingimusel, et fondivalitsemise tegevus toimub jätkuvalt vastavalt õigusaktidest, fondivalitseja sise-eeskirjadest ning fondi tingimustest tulenevatele nõuetele. IFS §§ 364 – 366 sätestatud nõuded peavad olema täidetud.

2.1.5. Juhendi eesmärgiks on selgitada fondide pakkumise nõudeid, suunata pensionifondi osakute turustamisega tegelevaid isikuid esitama enne teenuse osutamist kliendile asjakohast ja piisavat teavet ning fondivalitsejat korraldama osakute pakkumine selliselt, et see toimuks pensionikoguja parimates huvides.

2.2.Kohaldamine

2.2.1. Juhend kohaldub igale isikule, kes pensionifonde pakub ehk turustab (edaspidi *turustaja*). Pensionifondivalitseja, andes edasi pensionifondi turustamisega seotud ülesandeid kolmandale isikule, hoolitseb ja vastutab selle eest, et kõnealune kolmas isik täidab õigusakte ja juhendit. Finantsjärelevalve subjekti poolt ülesannete edasiandmist käsitleb Finantsinspektsiooni soovituslik juhend „Nõuded finantsjärelevalve subjekti poolt tegevuse edasiandmisele (*outsourcing*)".

2.2.2. Juhendit kohaldatakse isikustatud turustamisele, mis on konkreetsele kliendile või tema esindajale pakkumise tegemine või soovituse andmine punktis 2.2.3 nimetatud toimingu tegemiseks. Samuti kohaldub juhend ka nõuandvale ja selgitavale tegevusele, kui on võimalik tuvastada, et isik sellist nõuannet või selgitust soovib ning turustaja asub seda andma. Juhendit kohaldatakse nii otsese kontakti kui ka sidevahendi abil toimuvale turustamisele nii esmakordse kui ka täiendava pöördumise puhul. Praktikas võib isiku poole pöörduda mitu turustajat, sh sooviga suunata isikut mitte suunama oma makseid teise pensionifondi või mitte vahetama ühe pensionifondi osakuid teise vastu.

2.2.3. Turustamine on juhendi tähenduses kliendile soovituse andmine või pakkumise tegemine:

2.2.3.1. pensionifondi osakute omandamiseks (valikuavalduse esitamiseks);

2.2.3.2. ühe pensionifondi osakute vahetamiseks teise pensionifondi osakute vastu (vahetamise avalduse esitamiseks).

2.2.4. Juhendit kohaldatakse samuti isikustatud tegevusele, mille käigus soovitatakse kliendile või tehakse talle pakkumine sissemakse suurendamiseks või vähendamiseks, sissemakse tegemisest vabastamise avalduse muutmiseks, ühekordse väljamakse avalduse tagasivõtmiseks või sissemakse tasumise avalduse taasesitamiseks ehk kohustusliku kogumispensioniga taasliitumiseks.

Nimetatud tegevuse suhtes ei kohaldata juhendi punktides 3.1, 4.2 teises ja kolmandas lauses, 4.3, 5.1, 6.1.1, 6.1.3, 6.1.4 ja 6.1.7 sätestatud nõudeid, arvestades soovitatava avalduse või toimingu olemust. Kui tegevuse käigus soovitatakse kliendile või pakutakse talle ka konkreetse pensionifondi osakute omandamist või vahetamist teise pensionifondi osakute vastu, kohaldatakse selle suhtes pensionifondi turustamise nõudeid.

2.2.5. Juhendit ei kohaldata juhul, kui klient teeb pensionifondiga seotud avalduse omal initsiatiivil ning ta ei ole avaldanud soovi saada nõuannet või selgitust või kui pensionifondi

kohta tehakse avalikku reklaami või muul viisil avalikustatakse teavet, mis ei ole isikustatud või mis ei sisalda soovitust ega pakkumist punktis 2.2.3 nimetatud toimingu tegemiseks.

2.2.6. Juhendi kohaldamisel tuleb arvestada õigusaktidest tulenevaid nõudeid. Õigusaktidest tulenevate imperatiivsete nõuete korral tuleb lähtuda õigusaktides sätestatust.

2.2.7. Juhendi kohaldamisel tekkivate rakenduslike ja tõlgenduslike probleemide korral tuleb lähtuda mõistlikkuse põhimõttest, arvestades juhendi eesmärki ning toimida heas usus finantsjärelevalve subjektilt oodatava hoolsusega.

3. Üldnõuded teabe esitamisele

3.1. Teave pakutava pensionifondi kohta tuleb esitada kujul, mis võimaldab kliendil teha igakülgselt kaalutud investeerimisotsuse ning ulatuses, mis võimaldab kliendil hinnata esitatud teabe põhjal pensionifondi oluliste tingimuste ja toimimise asjaolude vastavust tema investeerimiseesmärgile ja riskitaluvusele ning aitab eelkõige pensionifondiga seotud riske teadlikult hinnata.

3.2. Teave peab olema õige, täpne, üheselt mõistetav, informatsioon ei tohi olla eksitava sisuga ning sealt ei tohi midagi välja jääda, mis mõjutaks oluliselt informatsioonis esitatud andmete sisu või tähendust või nendest arusaamist, lähtuvalt mõistlikkuse põhimõttest.

3.3. Turustaja ei kasuta müügiprotsessis kliendi suhtes liigselt pealetükkivat ega agressiivset müügitaktikat või kauplemisvõtet ega tõkesta kliendi läbipääsu. Turustaja lõpetab oma tegevuse kohe, kui klient väljendab soovimatust teemast rääkida ega soovi seda teha ka tulevikus. Sellisel juhul on pakkumise eesmärgil keelatud kliendile järgnemine, pidev helistamine, e-kirjade jätkuv saatmine või pakkumise vahetu jätkamine muul viisil.

4. Nõuded pensionifondi turustajale

4.1. Turustaja lähtub pensionifondide turustamisel alati kliendi parimatest huvidest.

4.2. Turustaja näitab oma tegevuses üles piisavat asjatundlikkust, ausust, täpsust ja hoolikust. Turustamise käigus selgitab turustaja välja kliendi huvid (riskitaluvus, tootlusootus, vanus, strateegia valik jms), lähtub nendest fondide pakkumisel ning väldib olukordi, mille puhul tema huvid on vastuolus klientide huvidega. Turustaja peab kliendi huvide väljaselgitamise järgselt fondi pakkumisel lähtuma kõikidest fondivalitseja poolt valitsetavatest pensionifondidest.

4.3. Fondide turustamisel võib turustaja lähtuda ühe pensionifond valitseja poolt valitsetavate fondide valikust ega pea hindama konkurentide poolt pakutavate fondide sobivust kliendile.

4.4. Pensionifondivalitseja kehtestab piisavalt täpsed ja asjakohased sise-eeskirjad ja tagab, et turustamisega otseselt seotud töötajad ja esindajad ning muud kolmandad isikud, kellele on turustamisega seotud ülesanded edasi antud, tegutsevad keskkonnas, kus ollakse pensionifondi turustamist reguleerivatest õigusaktidest ja juhendist tulenevatest nõuetest täielikult teadlikud ja neid järgitakse. Pensionifondivalitseja hindab regulaarselt selliste sise-eeskirjade tõhusust ja teostab sisekontrolli nende täitmise üle.

4.5. Pensionifondivalitseja maandab ja väldib sise-eeskirjadega huvide konflikti, kus pensionifondi turustamisega seotud juhtide ja töötajate tasustamise alused innustaks neid loobuma või tegema järeleandmisi pensionifondi turustamisega seotud nõuete täitmise osas. Samuti peab fondivalitseja kujundama turustajate tasustamise alused selliselt, et kõiki fondivalitseja fonde

pakutaks ühetaoliselt ning need ei motiveeriks turustajat eelistama teatud fondide pakkumist teistele fondidele. ESMA 3. aprilli 2023.a suunises MiFID II tasustamisnõuete teatud aspektide kohta on esitatud põhimõtted ning praktilised näited heast ja halvast tavast tasustamise korraldamisel.[3] Pensionifondide turustamisega seotud tasustamisest tulenevate huvide konfliktide tuvastamisel, vältimisel ja maandamisel võetakse nimetatud suunistes toodud põhimõtteid ja praktilisi näiteid asjakohases ulatuses arvesse IFS §-des 351–352 sätestatud nõuete sisustamisel. Nimetatud põhimõtteid ja näiteid võetakse arvesse ka juhul, kui pensionifondi turustamisega seotud ülesanded on antud edasi kolmandale isikule, sealhulgas kolmanda isiku ja tema töötajate tasustamisest tulenevate huvide konfliktide hindamisel.

4.6. Fondivalitseja tagab, et teenusepakkuja tegevuse korraldus ja teenusepakkuja ning turustamisega seotud isikute suhtes rakendatavad pädevuse ning huvide konfliktide vältimise ja maandamise nõuded tagavad vähemalt samaväärse kliendikaitse taseme sellega, mida fondivalitseja peab tagama enda organisatsioonis turustamisega seotud isikute puhul. Teenusepakkujale kehtestatavate nõuete ja kontrollimeetmete määramisel arvestab fondivalitseja muu hulgas sellega, kas teenusepakkuja on finantsjärelevalve subjekt ja millises ulatuses kohalduvad talle vastavad nõuded muul alusel. Kui vajalikud nõuded teenusepakkujale muul alusel ei kohaldu, kehtestab fondivalitseja need tegevuse edasiandmise lepingus ning tagab nende täitmise.

4.7. Kolmanda isikuga sõlmitav leping turustamisega seotud tegevuse edasiandmiseks peab sisaldama konkreetseid ja detailselt kirjeldatud kohustusi, nende täimise viisi, sagedust, kvaliteeti ning selgeid mõõdikuid tegevuse vastavuse hindamiseks. Ühtlasi ei tohi leping takistada fondivalitsejal tema kohustuste täitmist ega riikliku järelevalve teostamist. Rikkumise puhuks peab leping nägema fondivalitsejale ette asjakohased õiguskaitsevahendid, sh võimaluse leping üles öelda, ning efektiivselt teostatavad õigused sekkumiseks ja ka trahvi nõudmiseks. Rikkumise tuvastamisel peab Fondivalitseja sekkumine olema aktiivne, hõlmates vajadusel tegevuse lõpetamist.

4.8. Fondivalitseja määrab vastutava isiku, kes koordineerib ja vastutab tegevuse edasiandmise lepingu täitmise kontrolli ja rikkumiste tuvastamisel sanktsioonide rakendamise eest.

4.9. Fondivalitsejas peab olema loodud proportsionaalne ja tõhus sisekontrolli süsteem, mis tagab pensionifondide turustamistegevuse vastavuse õigusaktidele, juhendile, kehtivatele sise-eeskirjadele ning fondivalitsejas vastu võetud juhtimisotsustele. Sisekontrolli funktsioonide poolt läbi viidud kontrollid ja muud toimingud peavad olema piisava sagedusega, sisulise ja tegeliku võimalusega turustamise kvaliteedi kontrollimiseks ning rikkumiste tuvastamiseks.

4.10. Pensionifondi turustaja, tema esindaja või töötaja jmt. peab omama kutseoskust, mis võimaldab tal igakülgselt ja piisava täpsusega selgitada turustatava pensionifondi olulisi tingimusi ja toimimise asjaolusid ning peab olema läbinud selleks vastava koolituse või olema muul viisil selleks instrueeritud.

4.11. Kontohaldurina võib turustaja tegutseda üksnes seaduses sätestatud alustel. Kontohaldur on kohustatud pensioniregistri pidajale pensionikonto omajate korraldusi registritoimingute tegemiseks esitama viivitamata, kuid mitte hiljem kui 1 tööpäeva jooksul.

---

[3] Kehtestatud Finantsinspektsiooni juhendina 29. mail 2023 otsusega nr 1.1-7/98 - https://www.fi.ee/et/juhendid/investeerimine/suunised-mifid-ii-tasustamisnouete-teatud-aspektide-kohta. Viidet ESMA suunisele ei käsitata suunise inkorporeerimisena käesolevasse juhendisse ega suunises sätestatud nõuete üks-ühele kohaldamisena pensionifondide turustamisele, vaid üksnes võimalikku näidet heade ja halbade tavade osas.

5. Pensionifondi oluliste tingimuste ja toimimise asjaolude selgitamine

5.1. Lisaks pensionifondi kohta avaldatud teabe (tingimused, prospekt, põhiteave, muu kohustuslik teave) kättesaadavaks tegemisele, pensionifondi turustaja selgitab vahetu kontakti olemasolul suuliselt vähemalt järgmisi pensionifondi olulisi tingimusi ja toimimise asjaolusid:

5.1.1. tegevuse eesmärk ja investeerimispoliitika põhiprintsiibid;

5.1.2. tegevusega seotud riskide kirjeldus;

5.1.3. seotud tasude suurus ja nende kujunemise alused;

5.1.4. seotud dokumentatsiooni, iseäranis põhiteabe, avaldamise kord ja avaldamise koht;

5.1.5. osakute vahetamise ja uude fondi sissemaksete tegemise alustamise avalduste esitamise kord;

5.1.6. kliendi poolt turustamise käigus tehtud avalduste realiseerumisega seotud tähtajad ja kaasnevad kulud.

5.2. Punktis 2.2.4 nimetatud tegevuse korral selgitab turustaja kliendile soovitatava avalduse või toimingu tegemise korda, selle olulisi tagajärgi, jõustumise või realiseerumise tähtaegu ning sellega kaasnevaid kulusid, arvestades konkreetse avalduse või toimingu olemust.

6. Riskidest teavitamine

6.1. Pensionifondi turustaja selgitab vahetu kontakti olemasolul suuliselt pensionifondiga seotud riske vähemalt järgmises ulatuses:

6.1.1. Prospektis esitatud tüüpinvestori kirjeldus - kellele on pensionifondi osakute pakkumine suunatud, sealhulgas näidatakse ära investori eeldatav kogemus vara investeerimisel, investori eeldatav riskitaluvus ja võimalusel eeldatava investeeringu mõistlik pikkus;

6.1.2. Üldine teave investeerimisega seotud riskide kohta (sh eelkõige asjaolu, et osakuomanik kannab investeeringu väärtuse kahanemise riski);

6.1.3. Teave konkreetse pensionifondi spetsiifikast tulenevate riskide kohta (aktsia- ja võlariski osakaal - selgitus tootluse ja riski suhte kohta jmt.);

6.1.4. Teave pakutava pensionifondiga seotud riskide kirjelduse avaldamise koha kohta;

6.1.5. Pensionifondi investeeringust saadavat võimalikku kasu ei ole lubatud rõhutada, kui samal ajal ei viidata selgelt investeeringuga seotud riskidele;

6.1.6. Esitatav teave ei tohi anda tegelikku ega näilist tagatist pensionifondi tulususe või väljamaksete kohta. Pensionifondi ajaloolise tootluse avaldamisel tuleb viidata asjaolule, et pensionifondi ajalooline tulemus ei ole aluseks tuleviku tootlusele ning see võib olla erinev;

6.1.7. Kui turustaja turustab ühe pensionifondivalitseja poolt valitsetavat mitut pensionifondi, siis selgitab ta nende pensionifondide poolt taotletava riski ja tulususe suhte erinevust.

7. Ebakohased võtted pensionifondide turustamisel

7.1. Ebakohased võtted pensionifondi turustamisel on keelatud. Ebakohased võtted on muu hulgas järgmised:

7.1.1. turustamisel esitatud teave on vastuolus IFS-is ja KOPS-is teabe esitamise kohta sätestatuga;

7.1.2. eksitav, ebaaus- või agressiivne kauplemisvõte tarbijakaitseseaduse tähenduses;

7.1.3. pensionifondi tingimuste, prospekti, põhiteabe või aruannetega vastuolus oleva teabe esitamine või sellise teabe esitamisel sellise osa välja jätmine, mis võib mõjutada esitatu tähendust;

7.1.4. pensionifondi väliste hüvede pakkumised, mis võivad mõjutada kliente tegema pensionifondi valikul otsust lähtuvalt nendest fondivälistest hüvedest;

7.1.5. pensionifondi valikuavalduse või selle muutmise avalduse esitamisele kindlustus-, finants- või investeerimisteenuste lepingu sõlmimise eeltingimuse seadmine või loetletud lepingute tingimuste sõltuvusse panemine valikuavalduse või selle muutmise avalduse esitamisest;

7.1.6. teise pensionifondivalitseja või pensionifondi suhtes negatiivse fooni loomine, ilma et selleks puuduvad objektiivsed alused või seda tehakse viisil, kus meelevaldselt rebitakse teabe esitamiseks välja üksikuid näitajaid, kuid tervikpilti arvestades võib see olukord näida teisiti;

7.1.7. teise pensionifondi tootlusele viitamine, ilma et seejuures järgitaks IFS-is kehtestatud nõudeid tootluse avalikustamisele;

8. Lõppsätted

Juhend käesolevas redaktsioonis jõustub alates 10.11.2026.